

VEČERNI LIST

Cena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 36.—
 polletna " " " 20.— " " " 18.—
 četrtletna " " " 10.— " " " 9.—
 mesečno " " " 3.50. " " " 3.—
 Redništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

NEODVISEN DNEVNIK

Inserati: Enostopna petlirista (39 mm široka in 8 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vinarjev, za dvo-
 tn večkrat po 45 vinarjev. — Ob sobotah dvojni tarif. —
 Poslano: Enostopna petlirista K 1.—. — Izhaja vsak
 dan, izven tedna in praznike, ob 8. uri popoldne.

Papirna krona pada dalje.

LDU Zagreb, 28. marca. »Obzor« poroča iz Beograda, da kurz papirne krone še neprestano pada. Danes velja 100 di-

narjev 305 kron, 100 frankov 405 kron, 100 drahem 395 kron, 100 mark 185 kron.

Vsi poslanci v Beograd!

LDU Zagreb, 28. marca. Kakor poročajo listi, so dobili vsi člani narodnega predstavništva, ki so bili na dopustu, vče-

raj brzojavni poziv, naj se nemudoma vrnejo v Beograd. Večina poslancev se je že sinoči odpeljala z brzovlakom.

Izstop socialnih demokratov iz vlade.

LDU Zagreb, 29. marca. Včerajšnja »Sloboda«, glasilo socialno demokratične stranke prinaša na čelu lista nastopno brzojavko iz Beograda: Jugoslovanski socialno demokratični klub v državnem ve-

rom na notranje politične razmere v naši državi, ki so postale v političnem in socialnem pomenu neznosne, izstopijo takoj vsi socialnodemokratični poverjeniki iz centralne in iz pokrajinskih vlad.

Meja proti Ogrski zaprta.

LDU Zagreb, 28. marca. Uradno se razglasa: Z ozirom na dogodke zadnjih dni na Ogrskem je vojaška oblast prepovedala vsak prehod iz Jugoslavije na Ogrsko in

obratno. Vsakdo, ki bi kljub tej prepovedi skušal prekoriniti obmejno črto, ob od vojaških oblasti aretiran.

Socializacija bank na Ogrskem.

LDU Budimpešta, 27. marca. (Brezplačno.) Revolucionarna vlada svetov je izdala naredbo, s katero se odreja socializacija denarnih zavodov. Ljudski poverjenik za finance je pooblaščen, prevzeti vrhovno vodstvo vseh denarnih zavodov, oziroma slaviti iste pod kontrolo, kakršno smatra za primerno, da se izvede socializacija. Vodstvo posameznih bank in hranilnic prevzamejo posebni funkcionarji, katere imenuje ljudski poverjenik za fi-

nance. Dviganje vlog je dovoljeno samo v zelo omejenem obsegu. Denarni zavodi ne smejo samostojno izvršiti nikake transakcije v vrednostnih papirjih ali drugačnih vrednotah. Kdor ima v banki ali hranilnici tekoči račun ali kakršnosibodi vlogo, mora najkasneje v 14 dneh, pri vsotah izpod 15.000 kron v 30 dneh dokazati svojo istovetnost, drugače zapade njegova vloga v korist državne blagajne.

Italijani odklonili pomoč entente.

LDU Berlin, 27. marca. (DKU) List »Abend« poroča iz Baslja: Pariška »L'Information« javlja, da je imel včeraj Clemenceau s Fochom razgovor o položaju na Ogrskem. Uspeh tega pogovora je bil, da so takoj v Marseillu nabavili 9 parobrodov za prevoz kolonijalnih čet na Ogrsko. Ra-

zen tega je bilo med Clemenceaujem in Fochom menjanih več brzojavk, iz katerih proizhaja, da so naprosili Italijane za pomoč proti Ogrski. Italijani pa so radi lastnega notranjega političnega položaja odklonili vsako pomoč.

Stopite jim na prste!

Čehi so praktični ljudje, to kaže njihova trgovina in njihova politika. Tudi oni imajo, kakor mi in ves ostali svet, svoje zaloge vojnih dobičkarjev, imajo svoje navijače in razne prekupčevalce in verižnike, ki še sedaj ne mirujejo ter venomer nadaljujejo svojo obrt. Med češkim ljudstvom je vsled tega nastalo silno ogorčenje in nevarno gibanje. Vlada se je odločila za energičen čin: Predložila je narodni skupščini zakonski načrt, naj se osnujejo ljudska sodišča za presojo cen. Kdor je bil kdaj od katerega češkega Cene-
 ta Navijača navit in opeharjen, bo smel pri tem ljudskem sodišču zahtevati, da se preišče, za koliko ga je navijač opeharil. Mislimo si lahko, koliko pravič bo nastalo iz tega.

Ne bomo priporočali ravno tega sredstva, marveč se nam zdi uspešnejše, da se to navijaško rokodelstvo s silo zatire. To je potrebno ne le iz ozirov žaljene pravice, marveč tudi zato, da ljudstvo vidi moč in voljo avtoritete, ki je pripravljena proti krivici nastopiti tudi z najbolj energičnimi sredstvi. Žaljeni pravni čut ljudskih mas dobi tako svoje zadoščenje in rod navijačev bi bil na radikalen način kmalu iztrebljen.

Naše oblasti menda vedo, kje so zbirališča teh krvosesov. Prav lahko jih je najti. Ni ti treba čakati, pa prisede k tebi takle Cene Navijač in ti ponudi 1 vagon masti. Ko bi se policijski organi le malce zgenili — in bodo se, ko bodo imeli zato pooblastilo — pa bo cela karavana teh navijačev marširala v zapore. In sodišča naj bi jih potem tudi temu primerno sodila na težke kazni po zaporih in ječah ter na prisilno delo. Na noben način se taka kaznen ne sme spremeniti v denarno globo. Navijač bo globo plačal, potem pa ljudi še bolj drl, da nadomesti plačano globo.

Najstrožje kazni pa treba tudi za ljudi, ki pri nas pokupujejo živino ter jo za ogromen Judežev denar utihotaplajo v sovražne dežele, medtem ko pri nas primanjkuje živine.

Vlada bo tu imela hvaležno polje. S takimi odredbami se ne bo zamerila nikomur, razen tistim, ki so zreli za vislice.

Delavsko gibanje na Francoskem.

LDU Berlin, 27. marca. (Dun KU) »8 Uhr Abendblatt« poroča iz Ženeve: Glasom poročil francoskih listov, ki so v zadnjih dnevih, čeprav zelo pobeljeni sem do-

šli, se je delavsko gibanje zelo razširilo po vsej Franciji, izhajajoč iz Pariza in vzhodne Francije. Gibanje je prešlo tudi na južno-vzhodno Francijo.

Jugoslovanska umetniška razstava v Splitu.

LDU Split, 28. marca. (DDU). Včeraj ob 11. uri dopoldne je bila otvorjena razstava jugoslovanskih umetnikov iz Dalmacije. V imenu umetnikov je pozdravil prisotne dr. Ivo Tartaglia in pozval predsednika vlade dr. Krstija, naj otvori razstavo. Nato je povzel besedo dr. Krstelj, ki je v pozdravnem govoru proglasil razstavo za otvoreno. Na razstavi je zastopanih 30 jugoslovanskih umetnikov iz Dalmacije z

200 deli. Izmed starejših umetnikov je treba predvsem omeniti Meštroviča s njegovimi gigantskimi deli ter Bukovaca, Vido- viča, Rosandiča, Medoviča, Deskovica, a izmed mladih Mišota Taglija, Marina, Foretiča, Čika, Bonačija, Rakamariča. Razstava bo trajala 20 dni. Že danes jo je posetilo mnogo občinstva, med temi tudi mnogo ententnih mornariških častnikov.

Krvoločni Italijani.

LDU Split, 28. marca. (DDU) Dne 27. t. m. je bila pred italijanskim vojnim sodiščem v Zadru razprava proti svečeniku don Kazimiru Perkoviću in učitelju Niko- li Marinkoviću, ker sta pred meseci v smi-

slu objavljenega poziva splitske vlade va- bila moške, naj stopijo v narodno vojsko. Obsojena sta bila na 10 let temnice. To postopanje je krvoločnejše od avstrijske- ga.

Laška radodarnost.

LDU Split, 28. marca. (DDU) Iz Jelše poročajo: Prvih 60 dni svojega bivanja v Jelši so razdelili Italijani vsega skupaj 9 kg moke in raznega sočivja na osebo. Od 1. do 25. marca niso dali več kakor četrt kg moke in sočivja na osebo. Skupno sko-

zi tri mesece 14 kg in četrt dkg, kar bi odgovarjalo okoli 18 dkg dnevni množini. To je še manje, kakor je dajala Avstrija. Nemogoče je živeti s to količino, in ven- dar se na drugi strani ne dovoljuje noben dovoz.

Narodno predstavništvo.

Ministri se zagovarjajo.

LDU Belgrad, 26. marca. (JDU) Pred- sednik dr. Draža Pavlovič otvori ob pol 5. popoldne sejo. Zapisnik zadnje seje se odobri brez izpremembe.

Besedo prevzame bivši minister za prehrano Miloje Jovanović, ki zavrača včerajšnje napade poslanca Petrovića na njegovo poslovanje. Minister poudarja, da

leži glavna krivda, da ni mogel njegov od- delek tako poslovati, kakor bi želel, v tem, ker ni imel potrebnega kredita. Brez de- narja pa se ne da voditi nobeno ministr- stvo, posebno pa ne za prehrano.

Nato je minister za pošto dr. Lukinić zavračal napade poslanca Petrovića, v ko- likor se nanašajo na njega.

Proračunska razprava.

Po prehodu na dnevni red — kreditno debato — dobi besedo poslanec Viljem Bukšek (socialist), ki govori proti vmeša- vanji vojnih oblasti v civilno upravo in protestira proti prepovedi javnih shodov. Nadalje kritizira slabe prometne, zlasti poštne razmere in izjavi, da bodo on in njegovi pristaši glasovali proti kreditu.

Dr. Svetozar Popović (demokratski klub) govori o potrebi, da se uvede davek na vojne dobičke. Vlada mora pred vsem misliti na pomoč za ene kraje in za one sloje, ki so za časa vojske največ trpeli, in- valide, siromake in seljake. Upa, da bo vlada premagala vse ovire. Z ene strani nam preti imperializem, z druge boljševizem, a boriti se hočemo proti enemu ka- kor proti drugemu. (Odobranje. Protesti pri socialistih.) Finančno vprašanje se mo-

ra rešiti z ozirom na potrebe celote. Kakor so poedinci žrtvovali za svobodo svoje živ- ljenje, tako morajo poedinci žrtvovati za blagostanje celote svoje premoženje. Ako nekatere politične skupine ne bodo hotele sodelovati v vladi, jo bomo morali zato vzeti v svoje roke. Izjavlja, da bo demo- kratski klub glasoval za kreditno predlo- go. — Seja se nato odgodi za 10 minut.

Po zopetni otvoritvi govori nato dr. Matko Laginja (narodni klub) o proračunu in se zavzema za podpore beguncem iz okupacijskih krajev. Kritizira vlado, ker je dala aretirati Radića, dr. Prebega in dr. Pazmana. Izjavlja, da jih ne misli braniti, ampak samo imuniteto poslancev. Kritizira nadalje prepoved časnikov in cenzuro. Klub Starčevićeve stranke bo glasoval za proračun, kar pa še ne pomeni, da bi se s

tem vezal na gotovo politiko. Za poslan- cem dr. Laginjo je odgovarjal minister za notranje stvari Svetozar Pribičević na opazke in napade nekaterih poslancev te- kom debate.

Poslanec Dimitrij Popadić govori o razmerah med srbskim kmetijskim prebi- valstvom. Priporoča, naj se gre kmetom kolikor mogoče na roko. Glasoval bo za proračun. Besedo dobi nato ministrski predsednik Stojan Protić. Po govoru mini- strskega predsednika preide zbornica na glasovanje. Kreditna predloga je bila spre- jeta v prvem čitanju soglasno, izvzemši so- cialiste.

Seja se zaključi ob četrti na deset zve- čer. Prihodnja seja se določi na 1. april z dnevnim redom: Vprašanje idemnitete in poročilo verifikacijskega odbora.

Prepoved trgovine z inozem- stvom.

LDU Zagreb, 28. marca. Kakor javlja »Obzor«, je dobila hrvatska vlada od tr- govinskega ministristva iz Belgrada obve- stilo, da prepoved trgovine z inozemstvom ne velja za one trgovske posle, ki so bili sklenjeni pred 20. t. m. in ki se morajo efektivirati tekom treh mesecev. Nove kup- čije pa se morejo skleniti samo potom tr- govinskega urada za trgovino z inozem- stvom, ki bo začel poslovati 1. aprila.

Vrednost češke krone.

LDU Praga, 27. marca. (ČTU) »Na- rodni Listy« poročajo: Agio čehoslovaške krone je koncem preteklega tedna, dne 22. t. m. že dosegel 28%. Začetkom te- ga tedna se je kurz nenavadno povišal. Dne 24. t. m. je na curiški borzi notirala deviza na Prago za 100 kron, sicer za če- trtinko franka manj kot dne 22. t. m., to- rej 29% proti 29% franka. Zato je pa padla deviza na Dunaj od 23 na 21% frankov. Razlika v veljavi čehoslovaške in nem- ško-avstrijske krone je dne 24. t. m. pri 100 kronah znašala že 7% frankov. Agio čehoslovaške krone je napram nemško-av- strijski kroni dosegel že nad 36%.

Brzojavni promet s Švico.

LDU Zagreb, 28. marca. Poštno ravnateljstvo razglašja, da se s 1. aprilom zopet otvori brzojavni promet med kraljestvom Srbov, Hrvatov in Slovencev z vso Švico. Pristojbina znaša za besedo 19 par, oziro- ma 48 vin. Minimum za brzojavko je 1 di- nar, oziroma 2 K 50 vin. Dovoljene so tudi nujne brzojavke s trikratno pristojbino.

Mučeništvo naših ujetnikov.

Leopold Kosi iz Maribora poroča: Ujet sem bil z drugimi dne 3. nov. 1918 v Tridentu. Od tam so nas peljali narav- nost v Verono. Korakali smo štiri dni in smo med tem časom dobili samo pol tle- ba kruha in pol konserve. V Veroni so nas zaprli v Forte Broccolo, kjer smo pre- bili celo zimo na travniku. Za streho smo

meli šotora, kjer nas je spalo skupaj po šest mož. Spočetka smo ležali na golih tleh brez odej in brez vsakega pokrivala, pozneje so nam dali nekoliko slame, odeje pa nismo videli celo zimo. V Forte Broccolo nas je bilo približno 40.000 ujetnikov, samih Slovanov. Prve tedne umiralo je v tem taborišču dnevno do 60 ljudi vsled gladi in mraza. Za hrano smo prejemali dnevno po štiri možje en hleb kruha in enkrat na dan menažo, ki je obstojala iz male skodelice riža ali testenin s kosčkom mesa. To hrano niso ves čas nič izpremenili. Postopanje paznikov z ujetniki je bilo do skrajnosti surovo in nečloveško. Za vsako malenkost so nas pretepavali s palicami ali pa celo s puškinim kopitom. Kdor je imel mnogo denarja, si je lahko utešil glad s kruhom, ki si ga je kupil od laških vojakov. Hlebček je stal 60 K in še več. Vsi ujetniki smo bili zaposleni. Kar je bilo profesionistov, so hodili popravljat hiše, drugi pa so razstreljevali kaverne, popravljali polja, zasipali jarke itd.

Dne 6. februarja t. l. sem zbežal v družbi s tremi Rečani-Italijani. Prišli smo do Piave. Tam nas je pa neki Nemec izdal in posledica tega je bila, da so nas prijeli in odpeljali v Treviso, kjer so nas zasilili. Izdali smo se za Italijane. Po zaslišanju so nas odvedli v Rim, nato v Iserno in potem naravnost v Trst, kjer so nas zaprli na grad. Tam nas je bilo okoli 1800. Da nismo stradali, so nam nosili tržaški Slovenci hrano v zapore, česar jim jugoslovanski ujetniki nikdar ne bodo pozabili. Pred par dnevi pa se mi je posrečilo zapustiti Trst.

Nadaljnje podrobnosti pripoveduje ubežnik Ivan Mihelič iz Ljubljane:

Meseca avgusta leta 1917. sem bil zajet od Lahov. Vlačili so me po raznih taboriščih, godilo se mi je včasih bolje, včasih slabše, kakor sem pač naletel. Po polomu Avstro-Ogrske so pa nas Slovane poslali v Graziano - Villa Franca pri Veroni, kjer nas je bilo kakih 40.000 ujetnikov. Godilo se nam je zelo slabo. Spali smo vso zimo na prostem pod šotori, v dežju in mrazu, brez vsakih odej. Zmrzovali smo in stradali. V našem taborišču je umiralo dnevno na stotine jugoslovanskih ujetnikov, in pripovedovali smo mi, da jih je podleglo raznim boleznim in gladi okrog 16.000 mož. Večina jih je pomrla vsled gladi, mnogo jih je pa zmrznilo. Postopali so z nami skrajno surovo in nas za vsako malenkost pretepavali s palicami in puškami.

Ko so začetkom marca t. l. pričeli abirati ljudi, ki so iz zasedenega ozemlja, sem se vrnil tudi jaz med te in bil poslan z drugimi vred v Trst na grad, ododer so nas spustili 23. t. m. Velika večina mojih hтовarišev pa je ostala v Veroni, ki čaka dan na dan rešitve, ker bi se sicer zgodilo, da bi se nihče več ne vrnil, če bi to trpljenje trajalao še nekaj časa. — P. P.

Iz pokrajine.

Kr Ustavljen promet. Vsled uradne odredbe je ustavljen do daljnih odredb kakor železniški tako tudi vsak poštni, brzojavni in telefonski promet z vsem inozemstvom, posebno tudi z Nemško Avstrijo.

Kr Vdove in invalidi! Zdi se, da se še vedno ne zavedate, da ste v Jugoslaviji in ne več v Avstriji. Ne gre Vam v glavo, da se more doseči kaj tudi brez »šmiranja«. Tako prihajajo še vedno nekateri k vojaški intendanci za Slovenijo v Ljubljani (oddelek za nakazovanje preskrbovalnin — nadporočnik Hribar) na Friškovec, ter ponujajo tam zaposlenim uradnikom najrazličnejše stvari (denar, živila itd.) v popolnoma napačnem mnenju, da bo potem »lažje slo«. — Zapomnite si torej enkrat za vselej, da je tako poskupovanje nedopustno. kajti uradniki pri intendanci so plačani od vojne uprave, da izpolnjujejo svojo dolžnost. S podkupovanjem škodite tudi uradnikom samim, ker bo vsak, ki

za opravljeno delo kakšno plačilo, brez-pogojno odpuščen iz službe. Vsakdo, ki ima pravico do voj. preskrbovalnine, naj pride na Friškovec, kjer mu bo ista takoj v smislu drž. zakona nakazana.

Kr Dramatične težaje za igralski naraščaj ustanove v Sarajevu. Igralske predmete bodo predavale prve igralske moči, zgodovino umetnosti in gledališča, estetično, dramsko književnost in podobne predmet pa v to kvalificirani strokovnjaki.

Kr Nagle smrti je umrl v Zagrebu mestni fizik dr. Gjuro Rihtarič.

Kr Osješko gledališče v Sarajevu. Meseca aprila pride gostovat v Sarajevo celokupno osješko gledališče z opero, opereto, dramo in baletom.

Kr Tihotapec s tobakom v ženski obleki. Te dni je redar na postaji v Mostarju ustavil mohamedansko ženo, ki je nosila na hrbtu veliko, natlačeno polno bisago, za roke je pa vodila majhnega dečka. Redar je zahteval potni list, a mohamedanka je pokazala na dečka. Deček je izmotal iz žepa potno listino, ki pa ni bila v redu. Redar je zahteval pojasnil — in mohamedanka je hočes — nočes morala prekiniti molk. In tedaj jo je glas tudi takoj izdal: Bil je to preoblečeni možki, a v bisagi je nosil — tobak.

Kr Tvornica žigic v Osjehu je začela po trimesečnem odmoru zopet obratovati.

Iz Ljubljane.

I Regent pride. Kot smo izvedeli, se pripelje v najkrajšem času v Ljubljano regent Aleksander, kjer se bo baje mudil več dni. Te dni se je vršilo pri deželni vladi posvetovanje, kako bi regenta Aleksandra na dostojen način sprejeli.

I Repertoar »Narodnega gledališča«. Dramsko gledališče. V petek, dne 28. t. m., ob pol 8. zvečer »Španska muha«, burka v treh dejanjih, izven abonementa. — V soboto, dne 29. t. m., ob pol 3. popoldne dijaška predstava »Tugomer«, izven abonementa; ob pol 8 zvečer »Svet«, komedija v štirih dejanjih, ob znižanih cenah izven abonementa. — V nedeljo, dne 30.

marca, ob pol 3. popoldne »Španska muha«, burka, izven abonementa; ob pol 8 zvečer Ibsenova drama »Strahovi«, izven abonementa. — Operno gledališče. V petek, dne 28. t. m., ostane gledališče zaprto. — V soboto, dne 29. t. m., »Boheme« ob pol 8. zvečer, za abonement »C«. — V nedeljo, dne 30. t. m., ob pol 8. zvečer »Prodana nevesta«, izven abonementa.

I Slovenska Matica. Knjige za l. 1918. izidejo tekom prihodnjega meseca. Odbor je sklenil na zadnji seji dodati rednim publikacijam za lanskó leto še tretjo knjigo, in sicer dr. K. Ozvalda času primeren spis »Smernice novega življenja«. Odtod zamuda. Člani, ki se še niso prijavili za leto 1918., to še lahko store, toda naj se požurijo.

I Gledališki svet. Člani gledališkega sveta naj se izvolijo udeležiti seje, ki bo v nedeljo, dne 30. t. m. ob devetih popoldne v pisarni »Maticе Slovenske«.

I »Društvo za varstvo otrok« priredi v nedeljo 30. marca dobrodelno predstavo v Ljudskem domu ob 5. popoldne. Vse prijatelje in dobrotnike vabimo k obilni udeležbi. Vstopnice se dobivajo v trgovinah pri Ničmanu, Žibertu, Češnovarju, osk. kniku v Ljudskem domu in eno uro predstavo pri blaginji.

I Nadzorništvo deželni naklad v Ljubljani in z njim združeni deželni urad za odmero in pobiranje davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin, kakor tudi boletni urad deželne naklade za ljubljansko okolico so se preselili iz hiše št. 1 na Turjaškem trgu v Zatiški dvorec, hišo št. 34 na Starem trgu v Ljubljani.

I Izpred ljubljanske porote. Od 5 obtožencev, ki so včeraj sedeli pred proto, je bil spoznan za krivega le Rudolf Greiner, ki je bil obsojen na 6 mesecev težke ječe, poostrene z enim postom na mesec. — Marija Knab, 27 let stara posestnikova žena iz Žirovnice, ki je bila obtožena detomora, je bila na podlagi zdravniške izjave od porotnikov soglasno oproščena.

I Mavec za obrtnike. Urad za pospeševanje obrti je prejel manjšo množino mavca (gipsa), katerega bo razdelil med obrtnike in naj interesentje za to blago priglasijo svoje potrebščine najkasneje do 5. aprila t. l. na »Urad za pospeševanje obrti« v Ljubljani, Dunajska cesta 22.

Politična kronika.

p Msgr. Bulić v Parizu. Splitski »Jadrán« poroča, da je delo znanega arheologa msgr. Bulića v Parizu za jugoslovansko stvar jako uspešno. Bil je sprejet tudi pri predsedniku republike Poincaréju.

p Sklepi »Narodnega kluba«. »Hrvat« priobčuje pismo iz Beograda od dne 25. marca, v katerem poroča o posvetovanjih z vlado glede vstopa Starčevićancev v ministrstvo. Narodni klub je sklenil, da brez velikih garancij za izpremembo cellega kurza notranje politike, posebno v Bosni in Banovini, noče sodelovati v vladi. Zaradi zunanega političnega položaja je klub sklenil, da bo glasoval tudi za kredit, toda z izrečno izjavo, da s tem ne spaja zaupanja do vlade.

p Poslanec Stjepan Zagorac odstopa s političnega poprišča. Hrvatski župnik in poslanec St. Zagorac, ki se je v zadnjih dobah izgubil na politična peta frankovcev in Stjepana Radića, izjavlja v koprivniškem »Demokratu«, da v bodoče ne bo sprejel nobenega mandata več v kakršenkoli sabor ali parlament.

p Srbi za Italijo proti Jugoslaviji. To zveni neverjetno, pa je vendar resnično — vsekakor samo v toliko, v kolikor so bosenski Srbi, ki se zbirajo okoli »Srpske Zore«, del srbskega naroda. Ta list je priobčil te dni uvodnik, v katerem obsoja proteste in demonstracije proti Italiji in namiguje, da se skrivajo za njimi »črno-zolti klerikalni« elementi, ki bi radi zgradili jez med »sosodno in našo kraljevino«. Italija — nadaljuje list — je še danes zavezniča Srbije in entente in »hudo se motijo tisti, ki mislijo, da bodo potegnili Srbijo v vojno z Italijo, kajti to ne bi bila vojna, marveč vratolomno pustolovstvo, ki bi srbskemu narodu zadalo smrtni udarec«. Tako si upa govoriti ta list v imenu srbskega naroda, ki je brez omahovanja sprejel borbo na življenje in smrt ne samo s Turčijo, marveč tudi z Avstro-Ogrsko, dobro vedoč, da mora v njej po zakonu večne pravice ostati zmagovalec. Kukavni sramotilci srbskega imena — ti radikalci!

p Čudno — to Sarajevo! Iz sarajevskih listov posnemamo, da je te dni pred izlobo neke tamošnje knjižarne, kjer so razstavljene slike o obešanju in ubijanju Srbov, stala ugledna muslimanka in vzdihnila: »Pravica je pa vendar zmagala; nihče ne more proti dragemu Alahu. Dragi moji mučeniki...« Ni še izgovorila, ko jo je Vejsil Henda, član bivšega zloglasnega »šuekor«, s tako silo udaril v zatilnik, da se je onesveščena zgrudila. Kako je še danes mogoča toliko slepa predrznost? — Dalje čitamo v sarajevskih listih, da se na tamošnji pošti in drugod še vedno šopirijo avstrijski grbi in nemški navisi. Zadnjič smo slišali, da so se na neki prireditvi hrvatske dame čutile užaljene, ker slika bivšega avstrijskega cesarja ni bila v okviru. itd. Na drugi strani pa zvrženi srbski radikalci, ki dan na dan zahtevajo vislice za »črno-zoltne« in ki si sedaj na trgu glasno privoščujejo na ušesa: Naj Italija le vzame Dalmacijo, Istro in Gorizsko — bo vsaj manj »Jugoslovanov« v Veliki Srbiji. Čudno — to Sarajevo!

p Kaj je to? Perie nosi, a ni ptica, puško nosi, a ni vojak, urno beži, a ni zafec — kaj je to? Italijan. Tako zastavico so si izmislili o italijanskih vojakih srbski vojniki na solunski fronti. Takrat, ko so Srbi stradali v Draču in Albaniji, so se naedli samo takrat, kadar so prišli sovražni letalci in metali bombe. Italijanski vojniki so tedaj vselej vse popustili in se razbožali kdove kam. Srbski vojniki so porabili to priliko in pojedli Italijanom mesa.

p Arnavti proti Italijanom. Iz Soluna poročajo, da je nedavno arnavtski voditelj Ali Lio na čelu svojih ljudi in s pomočjo Esad pašinih vojakov napadel Italijane pri Pulici. V boju jih je vrzel preko Čafabuli in zavzel prelaz. V boju je bilo ranje-

nih in ubitih več Italijanov, 12 pa ujetih in 2 strojni puški zaplenjeni.

p Železnica Bordo—Belgrad—Odesa. V Parizu se je osnoval odbor »Atlantski ocean — Črno morje«, katerega namen je gospodarsko zblizanje zapada z vshodom potom železniških zvez, ki naj bi vezale francoska pristanišča na Atlantskem oceanu s pristanišči ob Črnem morju. Železniška proga naj bi tekla tako-le: Bordo — Lion — Turin — Milan — Trst — Zagreb — Belgrad — Bukarest — Odesa, to je takozvani 45. paralelnik. Srbski zastopnik v odboru je višji inženir Ranisav Avramović.

p Turško-grški zapletljaj. Situacija v zaledju Smirne je jako kritična. Zapletljaj med Turško in Grško se dan za dnem ostreje zapleta, in sicer vsled grozot, ki jih vrše od obeh strani. Prišlo je do krvavega boja med oboroženimi grškimi prebivalci in turško žendarmerijo. Turška vlada bo poslala baje tja čete, ki bodo pod poveljstvom zaveznikov.

Zdravstvo.

z Zračna kopel. Razen v zdraviliščih in plavalnicah nimamo nikjer prilike izpostaviti telo blagodejnemu vplivu zraka. Ne preostaja nam drugega, kakor kopati telo vsak dan zjutraj in zvečer po deset minut pri odprtem oknu na svežem zraku. Samo začetniki in pa če je hudo mraz, naj imajo okna samo priprta. A v teh desetih minutah ne smemo biti pri miru, temveč moramo delati lahke vaje, na koncu se moramo pa odrgniti, umivši se z mlačno vodo. Zvečer najboljšo predno gremo spat, zado- stuje samo zračna kopel, namesto vaj si pripravljajmo posteljo, obešamo obleko itd. Če smo že dosti utrjeni, lahko tudi sedimo in beremo. Zračno kopel priporočamo vsakemu, starim in mladim, kajti ona nas utrdi proti prehlajenju, pomnoži delovanje kože in prebavljanje, pospeši tek in pomiri živce.

z Goltanec. Goltanec je zveza med usti in želodcem. Je dvajset do petindvajset centimetrov dolga cevka, ki gre začetkom med hrbtenico in dihalnikom, a se potem vsled vrinjenja aoste vedno bolj oddalji od hrbtenice in preide slednjič do želodca. Grižljeji hrane gredo bliskovito po goltancu nizdoli, pred prehodom v želodec jih pa par sekund zadrži zaprta želodčeva usta — cardia —; ko se odpro, požene delovanje spodnjega goltancevega mišičja hrano v želodec. To delovanje se preje le z veliko težavo opazovali, in sicer s poskusi na živalih; sedaj ga pa lahko opazujemo na človeku samem brez težkoč in brez vsakega kirurškega pomočka na zelo poučen način s pomočjo Röntgenovih žarkov. Tisti, ki ga opazujemo, vziva navadno kašnatno hrano, zdobljen in zmečkan krompir itd., torej spolzke, lahke jedi; tej hrani pridenemo neko prašnato snov, ki Röntgenove žarke zadrži na mestu, ki ga hočemo opazovati. Tako lahko prav natančno in razločno vidimo posamezne točke požiranja.

z Globoko dihanje. S toplejšimi dnevi gremo zmirlaj bolj na prosto. Da izženemo slabe snovi iz pljuč, ki so se nabrale tekom

zime, dihajma globoko. Pljuča na ta način popolnoma prekrvasimo in jih utrdimo. Če hodimo, potegnemo skozi nos kolikormogoče veliko zraka vase, gremo osem korakov naprej, potem ga pa zopet izdihnemo. Da gre zrak bolj ven in pripravi prostor novemu svežemu, si lahko stisnemo strani.

Po svetu.

s Ukrajina. Nekdo, ki se je vrnil iz Ukrajine, poroča: Ukrajina je doživela mnogo, malokje je bilo družabno življenje tako iz dna spremenjeno, kot ravno tam. Vendar pa se je po zadnji revoluciji naselil mir v deželo. V narodnostnem oziru vlada velika strpnost. Izmozgavanje kapitalistov je ustavljeno za vedno. Prometna sredstva delujejo kljub pomanjkanju premoga boljše nego danes v centralnih državah. Pošta in brzojav delujeta izborni; ljudstvo zna ceniti poštno uradništvo, Moke, kruha, mesa in sladkorja je mogoče dobiti na karte v zadostni množini in po nizkih cenah. Kruha dobijo po en funt na dan in na osebo. To je 40 dekagramov. Velja 37 kopejk in je iz dobrega blaga. Seveda se nahaja verižna trgovina tudi v Ukrajini, ki je v rokah židov. Vlada postopa zelo ostro proti takim ljudem in jih ne zapre samo, ampak jim vzame tudi vse po tem potu pridobljeno premoženje. Vlada se trudi, da poskrbi s potrebnim vso deželo. Posvetva so se razdelila. V političnem oziru si posamezne struje še niso edine. Opozicija vlade je veliki manjšini. Pogosto vderejo bande v stanovanja kapitalistov in jih oropajo, a osebam ne store žalega. Voditelji vlade so prišli iz ljudstva, med katerimi so se že desetletja pripravljali za preobrat. Pomanjkanje je samo v industrijskih krajih, posebno kar se tiče blaga za obleke, ki je silno drago.

s Nova zvezda. Amerikanska zvezdarna Harvard College poroča, da je bila nova zvezda v znamenju orla, ki so jo bili odkrili dne 8. junija, fotografirana z ostalimi zvezdami že poprej, ne da bi bili opazili to. Prvič je bila »Nova Aquileja« — kot se danes zvezda imenuje — fotografirana leta 1888., takrat je bila v 11. vrsti. Še 3. junija 1918 je kazala navaden sijaj. Dne 7. junija je postala »Nova Aquileja« naenkrat zvezda šeste vrste in videti jo je bilo mogoče s prostimi očmi. Naslednji dan, na dan odkritja, je postala zvezda za pol nove vrste bolj svetla. Dne 9. junija pa je bila še za eno zvezdno vrsto svetlejša. To je najsvetlejša zvezda, kar jih je od časa Keplerjeve zvezde prišlo v vidik. Imenovana se je bila prikazala leta 1604.

s Rimske najdbe v Holandiji. Vzhodno od mesta Nymwegen so našli poleg močnih izpodalnih vrat tudi obzidje bataverske trdnjave, ki jo je bil zažgal leta 70. po Kr. Claudius Civilis na svojem begu pred Cerialisom, 500 metrov zapadno od teh ostankov, ki kažejo jasno nekdanje poročje, so dobili dobro ohranjene ostanke posebne, po opisih rimskih zgodovinarjev znane zidave nekega rimskega gradu, ki je nudi od leta 70. do 150. po Kr. za zaveščiše X. rimske legiji, ki jo je zapovedal Cerialis. Grad obsega 30 hektarjev.

s Vincijeva ostalina. Luca Beltrami opisuje v »Emporinu« pisane doživljaje Leonarda de Vinci. Za dediča svojih papirjev, knjig in načrtov je bil imenoval v svoji oporoki Franciška Melzija, milanskega plemiča, ki je bil njegov najljubši učenec. Ko je ta l. 1570 umrl, je rodovina zmašila omenjene reči v neko skrinjo in jih odnesla na kaščo. Tu jih je odkril humanist Lelio Govardi, ki se je okoristil z nebrižnostjo rojakov in odnesel 11 velikih zvezkov s seboj, da bi jih pokazal velikemu vojvodu toskanskemu. No, veliki vojvoda je med tem umrl, a Govardi je pokazal knjige študentu Ambroziju Mazzento, ki mu je dejal, naj vrne knjige Melzijevi družini, a on da jih lahko odnese, ker ravno potuje tja. Melzijevi so bili tako ganjeni nad študentovim poštenjem, da so mu darovali teh 11 zvezkov in še dva druga po vrhu. O ti darežljivosti se je kmalu izvedelo in družino so kar obsipavali s prošnjami. Med prosilci je bil tudi Pompeo Lani, sin dvornega kiparja na španskem dvoru. Ta je Menziju obljuboval vsakovrstne časti in odlikovanja, če zahteva rokopis nazaj. Mazzenta je dejal, da jih vrne sedem, a tri je daroval kardinalu Borromeju, kralju Karlu Savojskemu in slikarju Figano, a tri je pridržal za sebe. No, Lani je po njegovi smrti dobil tudi te tri. Njegova zasluga je, da rokopisi niso bili izgubljeni in razpršeni. Rokopisi so bili po večjem delu zbrani v ambrozijanski knjižnici, ki jo je bil ustanovil kardinal Borromeo; rokopise je bil daroval knjižnici Lanijev dedič Conte Galeazzo Arconati, četudi so mu za sam »atlanski kodeks« ponujali tri tisoč zlatnikov. Nekaj stvari je prišlo skozi Španijo v roke angleškega kralja, ki jih je za izdajanje rokopisne zbirke Leonarda Vincija, ki se zraj pripravlja, posodil pripravljalnemu odboru na prošnjo milanskega vseučilišča.

s Konkurenca »apašem«. Neki pariški dnevnik piše: »Izvedeli smo, da se je zgodilo samo v enem mesecu v enem okraju Seine 34 razbojstev, 220 nočnih napadov in 50 krvavih pretepov, ki so jih povzročili Amerikanci. Kinematografske navade so se silno razmnožile pri nas. Čakati smemo, da bomo videli čez nekaj časa po pariških ulicah progrome z noži, s karabinko, revolverjem, peš, jahaje in v kočiji. Naši »apaši« bodo gotovo protestirali proti ti konkurenci.

s Najdba bakra v Laplandiji. V teku geoloških preiskav v južni Laplandiji so odkrili mnogo stvari, ki bodo velike važnosti. Pri Jovatnetu, Klipanu in Tärna so odkrili plasti bakrove rude in tudi pri Una Graisa so našli bakreno žilo v širini 50 metrov. Tudi so te žile baje znatno debele. Toda izrabiti bo te zaklade vsled prirodnih težkoč težko.

s Rekord ameriških letalcev. Iz Njujorka javljajo, da sta dve ogromni letali izvršili zelo uspešen polet iz Hamotana v Njujork. Dalja med tema dvema mestoma znaša 300 mili, a letali sta jo preleteli v 270 minutah. Vsako izmed letal je bila vzela po sedem potnikov s seboj.

s Letalci ko gozdni čuvaji. Nekateri ameriški listi poročajo, da namerava vpejati ameriška vlada, da bi preprečila požare v nekaterih gozdnih predelih, ki uni-

čijo vsako leto gozdove v velikem obsegu, nekake gozdne patrulje. V l. 1918. so naznanile straže nič manj nego 1140 gozdnih požarov v Oregonu. V državi Washington in v južni Alaski so pogasili 822 požarov, 212 jih je povzročilo majhno škodo, a 75 jih je bilo večjih. Pričakujejo, da bodo nevarnost ognja nekoliko omejili.

s Izkopani stepni zakladi. Neki Švicar, ki je dolgo živel v Ukrajini, pravi, da so Ukrajinci stali glede umetnosti dolgo časa pod vplivom helenske kulture. To pričajo umetnine, ki so jih bili izkopali, posebno pa zaklad skitskih kraljev, ki je bil izkopen leta 1914. v stepi jekaterinoslavske gubernije in predstavlja najbogatejši zaklad te vrste, sijajen na orožju, okrasju, kronah, vse grškega dela. Ukrajinska narodna umetnost ima mnogo kaj krasnih motivov, ki so jih zbrali v državnem muzeju v Kijevu, kateri je zelo bogat na svoji zbirki.

s Zločin in kazen. Kdo je kriv poloma? Nihče neče biti kriv. Strogi svetovni profesor gleda jezo skozi očala na uboge porednoče. Nekateri dvignejo palec, slabo jim je, morajo na zrak — na Nizozemsko, Švedsko, Špansko (na primer Viljem in drugi). Vojaki valijo krivdo na politike, ministri na generale, Ludendorff in Conrad na druge, nadvojvoda Jožef pa pravi, da se bo opravičil šele petdeset let po svoji smrti vojakom, za katere ni bilo dosti, da so jim letele krogle od sovražnika v trebuh, zato je dal nastavitvi nadvojvoda strojnice, da so krogle letele tudi v hrbet. Vsi, vsi so nedolžni! Nihče ni zopet vpeljal kazni privezovanja tik pred žičnimi ograjami, nihče ni polmrtvih potrjeval za zdrave, nihče ni obešal, nihče ni dajal povelj za skrunitev in požig. Nasprotno; vsi so svirili, a narodi so bili gluhi. Deset milijonov mrtvih pa ne more dvigniti obtožbe. S tako opravičeno ironijo piše »Agramer Tagblatt«.

s Kralj bohémov. Petdeset let bo, kar je umrl Dumas oče. Na Francoskem izdajajo njegova dela v bogati opremi in življenjepise. Medtem je pa sijajni G. Lenotre napisal v »Revue de deux mondes« o plodnem starem romanopiscu študiju, čigar drugi del se pretvarja v imenitno duhovito razpravljanje o njegovi metoda fantastičnega predstavljanja zgodovine v romanu in tople konture portreta, dobrega darežljivega in naglega kralja bohémov. Zakaj stari Dumas je bohem byronske originalnosti, samo srcam mnogo bližji, mnogo bolj iskren in skromen, pravi pesnik življenja, »prebivalec zemlje iz oblakov«. Dumas ni nikoli zelo dolgo proučeval zgodovinsko snov one dobe, ki jo je imel obdelati. En incident, anekdota, celo ime mu je bilo dosti, da je okrog tega spletel svojo zgodovino. On je »ustvaril« zgodovino. Nešteto je zgodovinarjev, ki so si želi hvalo radi svojih podrobnosti. Kako je pa on dosegel to brez posebnega, podrobnega študija, to je tajnost one zmožnosti, ki baš označuje pravega pesnika, pravega umetnika. Pri obdelavi je imel prijatelje, ki so mu suflirali dejstva. In on je menial, znova ustvarjal takorekoč pod peresom. Nekoč je razglasil, da bo ta in ta dan izšel roman »Le chevalier de Rougévill«. Zadnji potomec te rodbine je protestiral, on pa je spreme-

nil naslov in vso vsebino. Ko je bilo to končano, je dobil Dumas od tega potomca pismo: »Gospod, imenujte Vaš roman, kakor hočete, ker se bomo čez neka; minut ustrelil, pa mi je vseeno. — De Rougévill.« — Dumas se je nekoliko zamislil in tretji roman je bil gotov. Zgodovina, ki jo je ustvaril on v svoji fantaziji, je lepša od prave. On je ustvarjal prave ljudi, Pisal je z ljubeznijo in je jokal s svojimi junaki. Nekoč so ga prijatelji naleteli, ko je jokal. »Kaj je?« je vprašal. »Glej, ubijam lopova D' Artagna (Trije mušketirji) pa sem ga bil tako vzljubil!« Radi svojih velikih uspehov je imel mnogo zavidnežev. Radi njegove velike plodnosti so rekli, da se Dumas samo podpisuje na romane, ki mu jih spišejo drugi, da je on enostaven špekulant in pijavka nepoznanih mladih talentov. Nekdo je celo odkril, da Dumasa celo ni, ampak je to samo književno podjetej, katerega ime obstoji iz začetnih črk vseh sodelavcev. Po razočaranju v Italiji, kjer je delal za Garibaldija, so nasprotniki vendar imeli nekaj uspeha, njegova slava je začela padati in končno padla popolnoma. Ni mogel dobiti več ne izdajatelja, ne kupca... Prišel je bil iz mode. Tedaj se je odločil, da gre v gostije k sinu, pisatelju »Dame s kamelijami«. Na vratih sinove hiše je dejal ob prihodu: »Prišel sem, da umrem, sinko moj.« Bil je poponoma izgubil svojo večno dobro voljo in hohemsko neredno zaposlenost: prvokrat v življenju se je odpočil... Umrl je leta 1870. Skrivali so mu resnico o pruskem prodiranju, a ravno, ko ga je duhovnik deval v sveto olje, so prišle v Dieppe (kjer je bila sinova vila) prve pruske patrulje. Njegovi romani imajo še vedno stalno publiko, a njegov najlepši roman »Kralj bohémov«, njegovo življenje še ni napisano.

Otroci in zobje.

Higijena je zadnje čase zelo napredovala, raztegnila je svoje delovanje na vse strani. Žalibože pa raste zanimanje za važnost dobrega zobovja le prav počasi. Zato moramo takoj uvodoma omeniti, da je gojatev in negovanje zobovja neobhodno potrebna, ne samo za to, ker je nelepo zobovje zelo neokusno, temveč predvsem tudi iz zdravstvenega stališča. Nesnažna usta, gnijoči zobje nam lahko vsled svojega smradu napravijo vsako bivanje v družbi nemogoče, nam samim pa na zdravju zelo škodujejo. Kajti če usta ne morejo hrane dobro prežvečiti, je tudi želodec ne more dobro prebaviti, vrhutega so pa bakterije, ki se naselijo v želodcu, provzročitelji marsikake bolezni. Iz bolnih oziroma nesnažnih ust pridejo v mnogih slučajih želodčne in črevesne bolezni, slabokrvnost in bledičnost, zelo pogosto tudi tuberkuloza.

Najskrbnejše opazovanje zobovja se mora začeti že v najnežnejši mladosti. Mati navadno z največjim zanimanjem in največjo skrbjo gleda, kako »gredo zobje ven«, kar je tudi prav; a ko so s enkrat pojavili prvi zobje, prepusti vse drugo naravi; če so prvi zobje za nič, pravi, saj pridejo še drugi. Šesti zob ima seveda mati za mlečni zob in ne ve, da moramo tudi mlečne zo-

bove kolikor mogoče dolgo časa ohraniti; iz dveh vzrokov jih moramo ohraniti: 1. ker mora otrok uživati dobro prežvečeno hrano, 2. ker hranijo mlečni zobje prostor za druge in so normalno razvita čeljust in normalno stoječi stalni zobje mogoči le tedaj, če so se mlečni zobje kar najdalje ohranili.

O prodoru prvih zob, kar se zgodi naravno med 6. in 25. mesecem, omenimo le to, da se izvrši pri zdravih otrocih brez posebnih težkoč in da splošno zdravje pri tem nič ne trpi. Včasih seveda se pojavijo hude bolečine, ker je sluzna koža zelo napeta ali pa je meso ob zobeh močno vneto. V takih slučajih moramo brezpogojno poklicati zobozdravnika. Krči, ki večkrat istočasno nastopijo, nastopijo večinoma iz drugih vzrokov in tedaj moramo poklicati otroškega zdravnika, ne pa zobozdravnika. Če zobje normalno prodre, je treba v svrhu čiščenja ust večkrat na dan izmiti usta s čistim koščkom platna, namočenim v mlačni vodi. Od tretjega leta naprej moramo pa navaditi otroka že na uporabo zobne krtačice, in zobozdravnik mora zobovje redno preiskati. Krtačica naj ne bo ne premeška in ne pretrda, krtačiti pa ne smemo od leve na desno ali obratno, temveč od mesa proti kroni, v zgornji čeljusti torej od zgoraj navzdol, v spodnji pa od spodaj navzgor. Pozabiti pa ne smemo tudi na notranjo stran zob, katero skoro vsak brez izjeme zanemarija.

Zobe moramo snažiti zvečer in jutraj, usta pa po vsaki jedi sprati z mlačno vodo. Navadno si snažijo zobe samo jutraj, potem ko smo pustili ostankom jedil, da so se celo noč nemoteno uporabljali svoj pogubonosni gniloben vpliv na uboge zobe. Dvakrat na teden ali pa trikrat uporabimo kak prašek, najbolj kredo. Pametna vzgoja bo navadila že otroka na ta način čiščenja ust in mu bo vcepila smisel za snažnost. Tudi na hitro in redno kontrolo zobozdravnikovo moramo že takoj od začetka misliti, saj vendar ve samo strokovnjak, kdaj in kako je treba pomagati in ker moramo otroku že kmalu vzeti strah pred zobozdravnikom. Potem pa vemo mi sami, da so take operacije v prvih začetkih brez bolečin. Potem pač ne bodo otroci imeli že gnilih zob, kar je najgorsše, in jih bo treba siliti k zobozdravniku.

Kakšno korist prinaša redno čiščenje zob in ust, vidimo že iz tega, da je večina kulturnih držav vpeljala zobne klinike, ki so priključene šolam in kjer dobijo revni otroci vso zobno oskrbo zastonj, pri čemer gledajo zlasti na ohranitev zob s plombami. Istočasno pa opozarjajo otroke zdravniki in učitelji na važnost in način čiščenja ust. Zobna zdravnica dr. Marta Wolf, ki ima v zobni oskrbi šolske otroke na Dunaju in iz koje izvajanja povzamemo ta-le navodila, pravi, da je v svoje največje veselje opazila, kako čudotvorne uspehe ima taka oskrba. Otroci se navadijo, prihajajo radi, so ponosni na plombe in če jih srečamo par mesecev potem, so bolj sveži in zdravi kakor prej. Šolskega obiska ne motijo več zobne in prebavljalne bolezni. Ker se naša mlada država še ne more tako brigati za šolsko mladino, je torej v prvi vrsti skrb mater samih, da pazijo na pravilno gojitev zob in skrbijo s tem za zdravje svojih otrok.

Komiteji.

V državi Fars je živel mladi šah Al-el-lik, ki še ni obhobil svojega kraljestva. Zato je naznanil svojemu uganemu slugi Ben-Amu, da v kratkem obišče njegov pašalik.

Udani sluga Ben-Am je bil v skrbi radi dostojnega sprejema svojega milostnega gospodarja, zato je sklical vse bege in odličnike glavnega mesta El Buhan v svoj дворец, da se posvetujejo.

Vsi so prišli razen onih, ki so šaha sovražili; bilo jih je malo, ki bi se bili upali sovražiti ga. Podal jim je čibuke in jih je pozdravil:

»Mir z vami! Alah il Alah! Prišel bo šah, a ne vem ne oneva ne ure njegovega prihoda, ne koliko časa bo med nami.«

Muslimani so kimali in nihče ni vedel, kaj bi dejal. Brez sveta so sedeli, čibuke vlekli, sedeči na petah in čakali, da zine vsemodri Ben-Am in spregovori.

»Pripraviti se moramo. Nihče ne ve, od katere strani bo prijal v mesto.«

Beli turbani so kimali dolgo, a dejal ni nihče ničesar. Po daljšem molku je izpregovoril zopet paša.

»Sprejem mora biti tak, ko se spodobí šahu. Zinite, moji modri prijatelji, recite, kako naj napravim. Huda skrb leži na moji glavi.«

Zdaj niso kimali, molčali so vsi in so gledali v tla.

»Reci eno, o Elek Salim, ki si videl Evropo in Meko. Izpregovori!«

Stari, častitljivi Elek Selim je vzel čibuk iz svojih ust, uprl svoje sive oči v vrsto velmož in dejal s povdarkom:

»Komiteje napravimo!«

»Komiteje, da, komiteje!« so pritrdili vsi, in dasi niso vedeli, kaj to pomeni, so videli, da je rešitev samo v tem.

Pašu so se zaiskrile oči. Hvaležen mu je bil, priklonil se je starcu s čelom do tal in dejal:

»Premoder si, o Elek Selim. Govori in mi te bomo ubogali.«

Elek Selim je zavrnil laskavo pohvalo z roko, uprl oči v tla in nato izpregovoril:

»V Evropi imajo komiteje — Alah me ne kaznuj! Napravimo komite, ki naj poizve, kdaj pride k nam šah Al-el-lik.«

Vsi po vrsti so pokimali in potrdili, da ni mogoče drugače.

»Ustanovimo komite, da poizve, od katere strani pride šah v našo prestolico.« Kdo bi se upal ugovarjati?

»Napravimo komite, ki bo poizvedel, kje bo blagovolil šah spati in kje bo jedel.«

Splošno kimanje.

»Komite, da se pometejo ceste in jih posujejo... Komite, da se posujejo pota z zelenjem in cveticami...«

O, Elek Selim, vsi občudujejo tvojo modrost!

»Komite za spremstvo... komite za red, komite za razveseljevanje, komite, da izplača potrebno vsoto drahem, komite...«

Paša je bil cinjen. Ni čakal, da bi

Elek naštel do konca, prekinil ga je z objemom, pritisnil ga je na srce.

»Komite za godbo, komite za slavalok, komite za...«

Hotel je reči »damski komite«, pa se je spomnil, da ni v Evropi, v Evropi bi ga moral omeniti na prvem mestu.

Ko je končal in del čibuk v usta, je dejal Nasr-Edin, leni starec in nevoščljivec: »Kdo so ti komiteji?«

»To je tisto, kar ne vem,« je dejal nekoliko strupeno Elek Selim in pušil zamisljen dalje.

Paša pa je razumel. Dvignil je prst in pokazal na Nasr-Edina: »Ti si komite za pometanje cest; ti, Mehmed, si komite za red; ti, Hozi Ereke...«

Ko je naštel do konca, je pristavil: »Kdor ne more sam, naj ukaže hlapcu!«

Potem so se razgovarjali, kakšen turban in kakšne opanke bi se spodobile ta dan. Svečani obrazi so sijali od svečanega predmeta njih razgovora; čibuki so goreli...

Tako so se pripravljali v pašaliku Ben-Amu na prihod mladega šaha dežele Fars in še zadnji hip niso vedeli, katere opanke naj si nataknejo na noge.

France Bevk.

Narod, ki izumira.

(Po Nansenu priredil Ivan Bežnik.)

(Dalje.)

OD KJE SO PRIŠLI ESKIMI?

Človek mora ljubiti te ljudi. To čisto prirodno ljudstvo je navezano na obrečje in morje bolj trdno, ko katerokoli drugo ljudstvo. Ob morju stanuje, na njem si išče živeža; morje mu da vsega, česar potrebuje, na njem napravi vsa svoja potovanja: v poletju v svojih čolnih, prevlečenih s kožami, pozimi v saneh, pred katere so vpreženi psi. V življenju Eskima igra morje glavno vlogo — zato je tudi njegova duša podobna morju. Kot morje se spreminja njegovo razpoloženje: resen je v viharju, otroško vesel ob solčnem dnevu in mirnih valovih. On je otrok morja, razposajen, vesel ko igrajoči valovi, a pogosto temen kot razburkana gladina. Toda vse gre hitro mimo njega. Vihar se pomiri, razburkana gladina se uglaadi kot zrcalo... Priroda ni podarila Eskimu, česar potrebuje za življenje v izobilju, niti mu ni položila tega na lahko dosegljiv kraj: košček za koščkom mora iztrgati divji in sovražni prirodi iz ledenotesnih rok. Eskimo je kot predstraža človeštva ob mrtvaški tiholetni večnega ledu; kolikor daleč na sever smo prodrli, smo dobili to utrjeno ljudstvo.

Vse skoraj nedostopne kraje zemlje je posedel Eskimo. Potom trajnega boja in neprestanega razvoja se je vsposobil bolj nego vsako drugo ljudstvo. Kjer za druge konča vsaka možnost življenja, tam za Eskima jedva začne — on je vzljubil svojo deželo, ki mu je »sveta«, v katerem je »človek« on — inuit se imenuje — vsi drugi ljudje so mu samo višje razvite živali.

Eskimo se po svoji zunanosti razločuje zelo ostro od drugih narodov; razločuje se po načinu življenja in po vsem, kar

je z njim v zvezi. Čudovito pa so si podobni posamezni rodovi Eskimov med seboj. Eskimo, ki živi na Aljaski je tako podoben Eskimu z Grenlandije, da ni nobenega dvoma, da sta to eno in isto ljudstvo. Tudi se v govoru brez vsake težkoče razumeta med seboj. Kapitan Jakobsen je trdil, da se je z jezikom, ki se ga je naučil na Grenlandiji, prav lahko sporazumel na Aljaski. In vendar sta oba rodova silno oddaljena drug od drugega, najmanj za toliko, kolikor je od nas do kitajskega cesarstva. Taka jezikovna enotnost pri ljudeh, živečih v taki razdalji, je na celem svetu edina.

Velika podobnost posameznih rodov, njih posebnosti v primeri z ostalim človeštvom in dovršenost njih orodja, priča, da je to zelo staro človeško pleme, okamenelo v svojih navadah, ki jih le neizrečeno počasi izpreminja. Druge okoliščnosti pa pričajo za to, da je bilo to ljudstvo spočetka majhno pleme, ki se je polagoma razprostrlo čez zemljo, na kateri živi danes.

Ta zemlja se razprostira od zapadnega obrežja berinške ceste čez Aljasko, najsevernejše dele severne Amerike in otočju do zapadne in vzhodne obali Grenlandije.

Radi posbnega položaja, ki ga zavzemajo Eskimi, so si učenjaki mnogo lomili glave. Dr. Rink pravi, da je njih orožje in orodje po večjem iz Amerike. Pravi, da so Eskimi živeli najbrž kot eno pleme v notranjščini Aljaske in se šele pozneje razširili na obale ledenega morja. Trdi tudi, da je njih jezik podoben starim indijskim jezikom in da njih šege in pravljice spominjajo v marsičem na Indijance.

Razloček med Eskimi in Indijanci pa je v uporabi sani, v katere so vpreženi psi. V tem oziru se Eskimi približujejo azijskim ljudstvom: Indijanci niso nikdar rabili vprežne živine.

Z gotovostjo moremo trditi samo toliko, da so prišli Eskimi z obal berinškega morja ali berinške ceste in se širili korak za korakom na vzhod čez severne kraje Amerike do Grenlandije.

Kdaj so prišli Eskimi na Grenlandijo, je težko ugotoviti. Eni trdijo, da se je to zgodilo šele v štirinajstem stoletju, a ta trditev ni dokazana. Morda je resnica, da so šele takrat zadeli nanje Normani (prvi naselniki), ki so jih imenovali »pošasti«, a vsekakor je možno, da so že bivali na zapadnem bregu mnogo preje. V prvih stoletjih normanskih naselbin ni bilo v južni Grenlandiji najbrže nobenega Eskima, ker jih pripovedi ne omenjajo, pač pa pripovedujejo, da so našli prvi naselniki v vzhodnem in zapadnem delu južne Grenlandije zapuščena človeška bivališča, ostanke čolnov in kamenito orodje. Po vsem sodeč je moralo biti to ljudstvo grdo, zato so ga imenovali »pošasti«. Iz tega se da sklepati, da so bili tam Eskimi že preje in ne samo mimogrede; mogoče je, da so zbežali čez nos in glavo, ko so zagledali tuje ladje. V tem slučaju pa bi jih morali videti naselniki. Najbrže so imeli Eskimi tedaj svoja stalna bivališča mnogo bolj na severu, kjer je še danes lov na tuljenje najbogatejši in je tudi največ kitov. Od tu pa so najbrž pogosto — kot je Eskimu v

navadi — obiskovali južne dele zemlje in pustili tam sledove, ki so jih našli naselniki. —

Tudi »Zgodovina Norvegije« pravi, da so našli daleč na severu male ljudi, ki so imeli orožje iz kosti in kamena. — S časom so se gotovo severni Eskimi razmnožili, tako, da je moral iti en del na jug iskat novih bivališč. Ti so najbrž zadeli s prvimi naselniki skupaj in opustošili njih naselbine. Četudi ta trditev ni čisto gotova, so Eskimi vendarle nekako v ta čas, ko so propadle naselbine, posedli južne dele Grenlandije.

Vendar pa so tudi v starih pripovedkah Eskimov sledovi, ki dokazujejo, da so se bili boji med njimi in starimi Norvežani. Iz istih pripovedk pa spoznamo tudi, da so živeli v prijateljstvu med seboj. Če bi sodil Eskime po značaju, je skoraj neverjetno, da bi bili ti uničili stare naselnike, posebno da bi bili oni edini vzrok propada. Propad je povzročilo najbrž dejstvo, da so bili naselniki popolnoma odrezani od domovine in so se spojili s prebivalci po medsebojnih ženitvah.

Po kateri poti so prišli Eskimi na Grenlandijo, v tem si raziskovalci niso edini. Eni trdijo, da so prišli čez severno na vzhodno stran in potem šele so prešli preko južnega rtiča na južnozapadno stran. Tedaj so napravili na svojem potovanju nekak krog okoli dežele. To pa ni verjetno, ker pripoveduje neka pripovedka Eskimov, da so ti trčili prvič na stare Norvežane na severnem delu zapadne obali: »V starih časih, ko je bilo obrežje še neredko obljudo, je dospel čoln s potniki v Godthaabsbuht. Potniki so zagledali tam veliko hišo, katere stanovalce niso poznali in ki niso bili Kaladliti (Eskimi). Tudi ti so prvič videli Kaladliti in so jih prisrčno sprejeli.« Tako pravi pripovedka. Tudi dejstvo, da so, če so prišli s severa, živeli na celini od lova in v popolnoma drugačnih okoliščinah, ko jih jim nudita obrežje in morje. Kje so tedaj naenkrat dobili čolne in tako popolno orodje za lov tuljenjev in mrožev?

Nansen misli, da so prišli Eskimi preko Šmitsunda na zapadno obal in od tu okrog južnega rtiča na vzhodno obal. Proti ti trditvi govori par drugih dejstev, toda je verjetnejša ko prejšnja.

Na zapadnem delu Grenlandije, kjer so danska posestva, biva kakih deset tisoč Eskimov. Na vzhodni obali pa jih je kakih šeststo. Tu prebivajo do 66° severne širine, a višje nimajo stalnih bivališč. Tu in tam napravijo potovanja tudi dalje na sever, a se zopet vračajo nazaj. Vendar pa ni gotovo, da še bolj na skrajnem severu ne bivajo ljudje. Clavering je našel par družin ob 74° severne širine, nemška ekspedicija pa je našla sicer na istem mestu še koče in orodje, a ljudi ne več. Bili so mnenja, da so tu Eskimi izumrli, kar pa ni zelo verjetno: Eskimi so silno trdoživo ljudstvo in ne podležejo tako hitro. Morda so šli isti čas bolj na sever ali na jug, da niso naleteli nanje. Tudi prebivajo zelo raztreseni; mnogokrat jih more dobiti stmo slučaj. Tu gre za velikanske pokrajine, Morda živijo tja gori daleč na sever. Po svoji odrezanosti od ostalega sveta, je to najzanimivejše ljudstvo.

Aprovizacija.

a Meso na rdeče izkaznice B št. 1 do 600 bo delila mestna aprovizacija v soboto dne 29. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Dolžna se ta le red: popoldne od 2. do pol 3. šte 1. do 200, od pol 3. do 3. št. 201 do 400, od 3. do pol 4. šte 401 do 600. Ostale stanke dobe meso v torek, dne 1. aprila.

a Iz seje mestnega aprovizacijskega odseka z dne 26. marca je poročati: V zadnji seji se je poročalo, da imamo krušne moke še za teden dni. Zadnje dni je prišlo nepričakovano nekaj moke in imamo sedaj krušne moke za 12 dni na razpolago. Kruh se zato peče naprej.

Krušna moka se je zelo podražila. Do zadnjega je aprovizacijo stal 1 kg krušne moke 1 krono, dočim se zaračunava odsej za naprej moka po 2 kroni. Če nečemo, da bi imela aprovizacija občutno zgubo, se mora zvišati cena kruhu najmanj na 1 K 48 vin, za hleb. Aprovizačni odsek sklence s poviškom cen počakati še teden dni, da se bo videla kakovost kruha, pečene iz nove krušne moke. Vsekakor je pa občinstvo lahko pripravljeno, da se bo moral povišek izvesti, če se razmere ne preokrenejo.

Če peki mislijo peči tak kruh kot zadnje dni, potem je bolj pametno, če se sploh peko kruha opusti. Kruh sploh ni užiten. Najboljši kruh je iz mestne pekarije. Vse pekarije v Ljubljani dobe isto moko. Toliko manj je zato razumljiva razlika o kakovosti kruha pri posameznih pekih. V odseku se imenuje pek Gril, ki peče posebno slab kruh. Drugače ne more biti, da nekateri peki z boljšo moko kupčujejo, dočim samo slabšo moko porabljajo za kruh. Proti vsem pekcom, ki pečejo neopravičeno slab kruh, bo nastopil najostreje mestni magistrat. Posebna komisija iz članov aprovizacijskega odseka bo pregledala pekarije in primerjala kakovost kruha. Kogar bi se zalotilo, da se poslužuje nedopustnih manipulacij z moko, takoj izgubi pravico do nadaljnjega izvrševanja svoje obrti.

Za meso gredo cene še vedno kvišku. Neprestanemu višanju cen je gotovo tudi to vzrok, da imajo vso kupčijo v rokah razni prekupci in špekulanti. To je preprečiti. Vlado se pozivlja, da takoj brez odloga izda najostrejšo naredbo, ki zabranjuje in onemogočuje prekupcem vsako kupčijo z živino. Klavno živino so upravičeni kupovati izključno le mesarji. Uvesti se morajo potni listi.

a Sol. Obrtniki, ki še rabijo sol za pripravljanje živil, naj se takoj zglašajo v mestni posvetovalnici.

a Užigalice. Zavodi, ki še niso dobili užigalic, naj se takoj zglašajo v mestni posvetovalnici.

Cement Živo apno Opeko

v celih vagonih odajaja po primernih cenah
transportna in premogovna trdnica

F. & A. Uher. Ljubljana. Selenburgova ulica št. 4.

Zlati hrošč.

Angleški spisal Edgar Allan Poe — Prevel Vladimir Logar.

(Dalje.)

»No, in kaj si storil?»

»Vročino sem še povečal in spet sem razžarel pergament. Toda ničesar novega nisem ugledal. Najbrže, sem si mislil, je umazanost pergamenta temu kriva; zato sem s pomočjo gorke vode skrbno očistil ves pergament in ga zopet razgreval. Po preteku nekaj minut sem ga vzel iz posode in misli moje vzradoščenje, ko sem ugledal na njem vse polno števil in drugih znamenj. Še enkrat sem vrgel pergament v posodo, ki sem ga iz nje vzel čez nekaj sekund. Ko sem ga nanovo pogledal, je bil ravno tako popisan, kot vidiš tukaj.«

Pri teh besedah mi je Legrand pokazal pergament, ki ga je že spet razžaril. Resnično, med mrtvaško glavo in kozico sem videl z rdečo tinto pisana naslednja znamenja:

53# + 305))6"; 4826)4#.; 806*1
8+8(60))85;1#(:;#*8+83(88)5
*+;46(:88*96*7;8)*#(:485);5*
+2:*#(:4956*2(5*-4)8(8";406
9285);)6+8)4#;1(9;48081;8;
8#1;48+85;4)485+528806*81(
#9;48;(88;4#734;48)4#;161;1
88;#7;

»Toda,« sem rekel in vrnil pergament spet Legrandu, »jaz še vedno ne vem, kaj vse to pomeni. Če mi daš vse zaklade, kar jih hrani Amerika, bi ti ne znal razvozljati skrivnosti teh števil in drugih znamenj.«

»In vendar,« je odvrnil Legrand, »ni razvojljanje tako težko, kot se ti je mogoče sprva zazdelo. Namesto teh znamenj, si moraš misliti črke, to je jasno. Po vsem, kar sem vedel o Kiddu, nisem mogel sklepati, da bi bil on zmožen sestaviti kak prav težak kriptogram (skrivnostna pisa-va). Torej sem se takoj potolažil, da je vsa uganka bolj enostavna, kot se zdi, seveda vendar toliko težka, da je mislil Kidd, da je ne bo mogoče razkriti.«

»In ti si jo vseeno razkril, kajne?»

»Pa prav lahko! Razvojljal sem že drugačne, tisočkrat skrivnostnejše kriptograme. Jaz imam pač zmožnosti za to. In dvomim, da bi kdo znašel kriptogram, ki ga jaz ne bi znal razrešiti. In v resnici, ko sem imel vsa znamenja prenešena v abecedo, sem mislil le še na to, kaj pomeni vsebina. V tem slučaju — sploh v vsakem takem slučaju — je prvo vprašanje, kaj pomenijo posamezni znaki. Principi razrešitve zavise od bistva vsakega jezika in zato je treba pri vsakem kriptogramu najprej poizkusiti spoznati, v katerem jeziku je pisan. V tem slučaju nisem imel nobene težkoče, ker sem vedel, kdo ga je sestavil. Kajti besedna igra »Kidd« je mogoča le v angleškem jeziku. Če ne bi takoj prišel do te misli, bi mogoče poskusil razvozljati kriptogram s španščino ali francoščino, torej z jeziki, ki jih morski roparji po navadi uporabljajo. Tako pa sem vzel za podlago misel, da je kriptogram pisan v angleščini.

Kakor vidiš, besede niso oddaljene. Če bi bile že ločene, bi bila naloga lažja. Potem bi namreč začel pri najkrajših besedah, kar bi šlo hitreje. Ker pa ni bilo nobenih presledkov, je bil moj prvi korak, da sem poiskal ona znamenja, ki pridejo največkrat v uporabo v tem kriptogramu. Vsa znamenja sem torej preštel in sem našel naslednje dejstvo:

Znamenje:	8 je napisano	33krat
»	;	26
»	4	19
»	#	16
»	.	13
»	5	12
»	6	11
»	+1	8
»	0	6
»	92	5
»	:3	4
»	?	3
»		2
»	—	1

V angleščini pa je črka »e« tista, ki je najpogostejša. Potem pa slede: »a, o i d h n r s t u y c f g l m w b k p q x z.« Črka »e« je tako pogosta, da ga ni angleškega stavka, kjer ne bi bila največkrat zastopana. Ker je v našem kriptogramu znamenje »8« najpogostejše, sklepamo lahko z največjo gotovostjo, da »8« predstavlja črko »e«. To sklepanje podpre z dokazi. Kot veš, nastopila v angleških besedah večkrat dva e skupaj, torej: ee, kot n. pr. v besedah: meet, fleet, speet seen, been, agree itd. V našem slučaju vidiš ravno petkrat dvojen e, dasiravno je ta kriptogram kratek. Z mirno vestjo lahko trdimo, da je 8 = e; najbolj vsakdanja beseda v angleščini pa je »the«. Poglejva torej, če se nahajajo ta tri znamenja večkrat, in sicer ravno v tej vrsti. Če bova našla taka znamenja, lahko z nova sklepava, da predstavljajo besedo »the«. Če se ozreva na kriptogram, opaziva, da je sedemkrat zastopano tako trojno znamenje, namreč: »48«. Lahko torej smatramo, da predstavlja »4« črko t, »8« črko h in »8« črko e, kar že veva in imava s tem svojo domnevo dobro podprto. S tem je storjen nov važen korak. Ko so nama znana ta tri znamenja, jih lahko poiščeva še v drugih besedah, kjer se tudi nahajajo. Vzemiva n. pr. predzadnji slučaj, kjer se nahaja kombinacija »48 ne daleč od konca kriptograma. Jasno je, da pomeni takoj nato sledeči znak »;« začetek neke besede in tako že poznavajo od šestih znakov, ki slede temu »the«, nič manje kot pet. Namesto teh petih znakov, ki jih že poznavajo, napiševa črke, mesto šestega pa pustiva prazno, torej: »t eeth«. Zadnja »th« lahko odločiva, ki nimata pri besedi, ki se s »t« začenja, nikakega pomena; če namreč pregledava vso abecedo, da bi poiskala kako črko, ki bi jo vtaknila na prazno mesto v tej besedi, bova opazila, da je ni besede v tem kriptogramu, ki bi se končala na »th«.

Sklepamo, da je ta beseda: »t ee« in če še enkrat pregledava vso abecedo, najdeva, da je črka »r«, ki izpolni prazno mesto torej: »tree«. Če opazujeva nadalje, bova že spet našla »48«, ki jo uporabiva zato da izpolniva sledečo besedo.

Potemtakem imava: »the tree«; 4 (+ 7 3 4 the«, ali če ustaviva mesto nekaterih znamenj črke se bo glasilo: »the tree thr # 7 3 h the«. Če izpustiva še neznana znamenja, dobi stavek to obliko: »the tree thr ... h the«, in z verjetnostjo lahko sklepamo, da pomeni thr ... h besedo »trough«. S tem sva razkrila spet troje novih črk in sicer o, u, g, ki jih kriptogram nadomešča z znaki #, ?, 3.

Če si ogledava še druga nam že znana znamenja najdeva skupino 8 3 (8 8 = egree, ki je očitno konec beseda degree, in ki nam odkrije spet novo črko »d« = +.

Malo dalje od besede »degree« stoji skupina »46 (; 8 8«. Če v tej skupini nadomeštiva že znana znamenja s črkami, neznana pa izpustiva; dobiva: »th rtee«, ki najbrže pomeni besedo »thirteen«. Na ta način sta se nama odkrili spet dve novi črki: »i« in »n«, ki sta tu pisani z znamenji »6« in »*«. Poglejva začetek kriptograma: »53# + +«. Če ga preneseva v pisavo, dobiva »good«, kar pa nama kaže, da mora biti prvi še neznan znak črka »A«, torej: »A good«.

Sedaj nekoliko že lahko sestaviva abecedo tega kriptograma, ki bo izgledala takole:

5 = a	6 = i
+ = d	* = n
8 = e	# = o
3 = g	(= r
4 = h	; = t

(Konec prihodnjič.)

Širite „Večerni list“

Zagrebska borza.

LDU Zagreb, 27. marca. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Donar	Biz
Banka za trg, obrt in industrijo	405	480
Banka in hranilnica za Primorje na Sušaku, nove delnice	512	518
Hrvatska eskomptna banka	1440	1450
Eskomptna in menj. banka, Brod stare delnice	—	410
novi delnice	385	395
Hipotekarna banka, Zagreb nove	440	450
Hrvatska kreditna banka	—	1039
Narodna banka, brez kupona	—	455
Obrtna banka, zadnja emisija, stare	235	245
Poljedelska banka	100	110
Prva hrvatska hranilnica, stare	9000	9050
novi	—	8500
Rečka pučka banka	230	237
Temaljska banka, nove	720	740
stare	750	760
4 1/2% založnice hipotekarne banke	—	119
4 1/2% založnice eskomptne banke	—	118
4 1/2% založnice zemaljske banke	—	1215

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.
Odgovorni urednik Viktor Cenčič.
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.